

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

J. Hansen: Udskiftningen i Hostrup By. — Cl. Eskildsen: Da Kvinderne kom berusede i Kirke. — Peter Paulsen Nicolaisen: Erindringer fra Vinteren 1850. — Axel Lange og Chr. Seeberg: Nogle sønderjydske Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren. — Cornelius Schmidt: Hans Adolph Brorsons Stamfædre. — M. S.: Sæd og Skik i Emmerske. — Samleren.

Nr. 11. — 1. MAJ 1928. — 4. Aarg.

KJØBENHAVNS HANDELSBANK

KJØBENHAVN

ETABLERET 1873

Aktiekapital (fuldt indbetalt) . . Kr. 50.000.000

Reservefond 30.713.665

FILIALER I:

AABENRAA - AARHUS - ESBJERG - GRAASTEN
HADERSLEV - HORSENS - KALUNDBORG - ODENSE
RANDERS - RØNNE - SØNDERBORG - TOFTLUND
TØNDER - VIBORG - VARDE

Biler udlejes

altid pæne og under paalideligt

Førerskab.

Ogsaa over Grænsen.

H. Jensen Toft

Humlekærren, Tønder

Tel. 276.

Paa Ratebetaling sælges:

Dame- og Herrearmbaandsuhre

Stueuhre, Grammofoner,

rustfri Knive, Sølvplet o. s. v.

Forlang Tilbud.

Importlageret

St. Kongensg. 81, København K.

Sønderjydsk Maanedsskrift

Tønder

Postgiro Nr. 9816.

Abonnementspris fjerdingaarlig ved Posten Kr. 1,65, — i
Boghandelen eller frit tilsendt fra Seminarielærer Eskildsen
i Tønder Kr. 1,50.

Nye Bøger: Sønderjydske Aarbøger I. Halvbind 1928.

Udskiftningen i Hostrup By.

(Tønder Amt).

Af Sognepræst J. Hansen, Hostrup.

Efter Pastor Eichels Optegnelser voldte den før omtalte Foged for Solvig Kommune, Gaardmand Peter Michelsen i Hostrup, fremdeles Præsten og de andre 4 Bols-mænd i Byen baade Ærgrelse og Omkostninger. Eichel fortæller vidtløftigt om alle Enkeltheder. Fogeden prøvede saaledes først at faa Byfolkene med til at dele de Enge, som de endnu ejede i Fællesskab, uden at tage Hensyn til Præstens dobbelte Andel i For- og Eftergrøden. De øvrige Bols-mænd ansaa dog Eichels Indsigelse for berettiget.

Derimod lykkedes det P. Michelsen at faa Engjorderne delt i *store* Stykker. Da saa Græsningen paa Eftergrøden kom, forlangte han, at Præsten skulde græsse sine Heste i Forhold til hver enkelt Engstykke. Men da Hestene derved havde maattet fordeles fra Øst til Vest, lod Præsten dem — da der ikke var mere Græs paa hans egne 30 Demat Eng — en Dag tøjre ved Østerenden af „Guldkær“. Dette Stykke var netop tilfaldet Fogeden, som endnu havde en Stak Hø staaende der; den skulde blive staaende til

Jul — havde han udtalt. Saa længe der stod Hø i Engen, maatte Præsten efter Peter M.'s Mening ikke jage sine Heste derind. Han lod da ogsaa straks Hestene „indskytte“, saa Pastor Eichel flere Gange maatte henvende sig til Øvrigheden, førend han fik dem udleveret. Fogeden maatte betale 13 Mark l. i Omkostninger, og Præsten beholdt sin gamle Rettighed.

Nu bad de andre Byfolk Præsten om at modtage Engen „Pylk-*vad*“ til Græsning for nogle Aar i Stedet for For- og Eftergrøden i deres Enge. „Pylk*vad*“ havde Byens Hyrde i forrige Tider haft i Stedet for Løn; men hvorledes den var kommet til at tilhøre de øvrige Bolsfolk med Udelukkelse af Præsten — det har Pastor E. ikke kunnet udforske.

For Fredens Skyld tog Præsten mod Tilbudet, og Fogeden gik med til det. Men da Præstens Heste blev tøjret paa Eftergrøden i „Pylk*vad*“ — naturligvis, hvor Græsset var bedst groet — lod Fogeden dem paany „indskytte“: de stod paa hans Andel, og han havde „hugget“ Engen meget tid-

ligt, fordi han vilde slaa sit Stykke endnu engang. Overfor Præstens: „saadant har aldrig været Brug i Hostrup“, hævdede Fogeden, at det ingen Steder var forbudt og at Præsten — efter det med hans Svigerfader Pastor Johannes Fabricius sluttede Forlig — slet ingen Ret havde til Eftergrøden.

Pastor E. maatte paany gaa til Domstolene: Fogeden maatte atter betale Omkostningerne, udlevere Hestene, og han truedes med en Bøde paa 10 Rigsdaler, dersom han udførte den omtalte anden Høslæt.

Da Overenskomsten om „Pylk vad“ var udløbet, blev den ikke fornyet: Engen laa ret afsides for Præsten og blev desuden hjemsogt af Heste, der tilhørte Folk i Emmerske og de andre Hostruper Bymænd. Engene blev, da de ikke var indgrøftede, nedtraadt af de mange Heste, og ofte brød de tilmed ind i Præstegaardens Have.

Pastor Eichel frygtede tillige for, at han kunde faa Vanskeligheder og Omkostninger, naar Byfolkene maaske blev enige med Fogeden om at opvarme den gamle Kaal vedrørende Præstens „tvivlsomme“ Ret til Græsningen.

Derfor gik han med til, at nogle Nabopræster og Venner blev indbudt af samtlige Byfolk for at afgøre alle Byens Strids-spørgsmaal. Et Forlig, som blev stadfæstet af Øvrigheden, kom ogsaa lykkelig i Stand i Aaret 1730. Derefter fik Bolsmændene (Fogeden Peter Michelsen, dennes Broder Matthias Michelsen, Deg-

nen Jørgen Keysen, Cornelius Adolph og Christian Adolph) deres Enge udskiftet med omtrent 32 Demat til hver. Præsten lod den gamle „disputerlige“ Ret til dobbelt Græsning i Byengene falde, beholdt sine 30 Demat Eng for sig selv og fik desuden som Erstatning for Græsningsrettigheden overladt „til evige Tider“ Engen „Tyrvold“, som kort derefter fik Navnet „Rødfenne“ efter det røde Led, som Præsten lod sætte.

„Tyrvold“ var 7 Demat og 28 Roder stor. „Men om de 28 Roder er der endnu“, skriver Eichel, „kan jeg ikke melde for bestemt; thi da Opmaalingen skete, blev jeg behæftet med en Feber, saaledes at jeg ikke kunde være til Stede ved Afgravningen. Men er de 28 Roder borte, saa har ingen anden end den bemeldte Foged gjort det“. Fogedens egen Broder har nemlig senere tilstaaet overfor Præsten, at have set sin Broder paa Jordstykket om Aftenen silde, efter at Landet var opmaalt, og at han om Morgenen ikke kunde skønne andet, end at „Kulerne“ var noget forandret. — Præsten vilde dog ikke begynde med Stridigheder eller en kostbar Proces for „denne Sags Skyld.

I det hele er Pastor Eichel ellers godt tilfreds ogsaa med denne tredje Deling og mener, at de andre Bolsfolk i lige Maade kunde være det. --

Allerede Aaret derefter — altsaa i 1731 -- fik man den fjerde Udskiftning gennemført; denne

Gang gjaldt det „Dravfennerne“, som ligger mod Nord for Vejen til Solderup og grænser ind til denne Bys Marker. Fogeden voldte som sædvanlig Bryderier. Til Byforsamlingerne, hvor den nye Deling drøftedes, kom han aldrig.

For at undgaa Strid med ham, gik man muligst forsigtigt frem — dog uden Resultat, som Eftertiden viste.

Syv „Hedeagre“ var jo bleven liggende til Fællesbrug efter den første Deling. En af disse grænsede ind til Fogedens Andel fra dengang, og denne Ager havde han saa egenmægtig taget helt ind til sin Jord. Dette Overgreb vilde de øvrige Bols mænd dog ikke lade sig byde, og ved den forestaaende Deling af „Dravfennerne“ skulde Fejlen rettes.

Man tog nogle forstandige Mænd fra Jejsing med paa Raad; man lod den nævnte „Hedeager“ opmaale; man delte Landet i 6 Dele efter Bonitet og udlagde de 6 Hedeagre som den syvende Lod; man fik den Tønderske Sognefoged Christian Adolph i Jejsing, som var „en fredsommelig og ærlig Mand“ og ejede en Plov Land i Hostrup, til at afstaa en Ager, der laa ind til det Land, som agtedes delt; man fik det saadan lagt til Rette, at Peter M. kunde trække Lod ganske som de andre — blot at han skulde lade sig fratrække saa meget i den ham tilfaldende Fenne, som efter Boniteten svarede til den Hedeager, han havde tilegnet sig og

brugt uden Vederlag i 10 Aar.

Men Peter M. forblev egensindig og vilde hverken forhandle eller trække Lod.

Saa maatte man da bringe Sagen for paa Amtshuset og udbede sig, at Fogeden blev citeret. Herved fik han saa at vide, at han ifølge det ogsaa af ham undertegnede Byforlig fra 1730 var forpligtet til at gaa med til Delingen. Da han alligevel ikke vilde føje sig, erkendte Øvrigheden, at Delingen dog skulde ske og at Jes Jacobsen i Jejsing, Fogedens Svoger, skulde trække Lod i hans Sted, dersom han ikke selv mødte.

Hvem der ikke gav Møde, var Peter Michelsen. Den Lod, som Svogeren trak for ham, var han ikke tilfreds med; han forlangte nye Synsmænd for at godtgøre, at hans Lod var daarligere end de andres. Han blev ved sin Protest, til Trods for at man havde vedtaget, at naar nogen efter 6 Aar og efter at have behandlet sin Lod ordentlig — kunde klage over, at den var for ringe, saa skulde der gives Vedkommende Erstatning, — dersom der da ikke var een af de andre, som vilde bytte med den utilfredse; i saa Fald skulde ingen kunne kræve Vederlag.

Ja, til Trods for at baade Præsten og Christian Adolph tilbød at bytte deres Lod med Fogedens, saa vilde han ikke slaa sig til Ro, men paaførte sine Naboer nye Omkostninger.

Han fik nemlig sat igennem, at de af ham ønskede, „højt partiske“ Synsmænd sammen med 3 af Modparten udpegede Mænd skulde foretage en ny Vurdering og afgøre samtlige Stridspunkter, især ogsaa syne nogle Agre, som han ved Pløjningen var gaaet for nær. Synsmændene afgav deres Skøn til Fordel for det Parti, som de var Repræsentanter for, saa der ikke opnaaedes noget Resultat ad den Vej.

Fogeden skød sig nu ind under Ting og Ret, fordi han besad Dommerens Gunst, hvilket de herom førte vidtløftige Akter efter Eichels Mening ogsaa klart beviste. Man maatte udholde en meget kostbar og langvarig Proces; thi da Herredsfoged Knutzen fældede en uretfærdig Dom, maatte man nolens volens appellere til Overretten i Gottorp.

Da der saa efter lang Tid faldt en bedre Dom, maatte Fogeden opfylde det før omtalte Byforlig og tage imod sin Lod; og det Land, der var blevet pløjet for nær af ham, maatte tilbagepløjes.

Ikke des mindre skulde Omkostningerne dækkes ligeligt af begge Parter. Præsten og hans Parti maatte udrede langt over 300 Mark lybsk, og Præsten maatte efter sine 2 Bol betale Broderparten.

Men ellers kunde Præsten nok være tilfreds, da han havde haft det Held at faa de 2 vestligste Lodder, altsaa dem, der var nærmest ved Byen.

For det saaledes 1731 udskiftede Land skulde der i Fremtiden fragaa 6 Stykker Kvæg for hvert Bol, for Præsten altsaa 12 Stykker. „Alt dette er skrevet indtil den 18. Maj 1736“, bemærker Eichel nedenunder det hidindtil meddelte. — Efter disse 4 Udskiftninger i Aarene 1724, 1726, 1730 og 1731 fulgte den næste Deling først en Række Aar senere. Pastor Eichel har ikke vedføjet noget Aarstal, men skriver, at „endelig efter mangeaarig Strid og anvendte Omkostninger — som dog den trættekære Foged og tildels ogsaa dennes Broder efter sket Moderation tilsidst maatte betale — er ogsaa det samtlige Fællesland vestlig for Byen og Syd for Strømmen efter Emmerske blevet delt“.

I Sammenhæng med Fremstillingen af de nærmere Omstændigheder fortæller Præsten, at Fogeden Peter Michelsen er død „desværre saadan som han havde levet, nemlig — til Trods for et langvarigt Sygeleje — uden Bigte (Skriftemaal) og med et forhærdet Sind“. Da Fogeden efter Kirkebogen er begravet den 10. August 1745, har den her omtalte Deling vel nok fundet Sted i *Begyndelsen af Fyrrerne*.

Om Foranledningen til samme meddeler Pastor Eichel, at samtlige Byfolk med Undtagelse af Præsten havde deres egne Enge, „Guldkær“ kaldet, og mod Syd og Vest herfor „Langeng“. (Begge Navne bruges den Dag i Dag). Udenom disse Enge var der et

stort Dige af Jord. Hvert Aar udbedrede „Naboerne“ dette Dige, men de tog de grønne Græstørv dertil af Byens Fællesjord, hvorved denne hvert Aar led Skade med Hensyn til Græsningen. Naar det saa endda var blevet derved! Men man gjorde ikke blot hvert Aar Diget større paa den ydre Side og tog derved mere af den fælles Mark ind til Engen, men man planerede ogsaa paa den indre Side det ene Stykke af Diget efter det andet, saa Engen stadig blev større, men Fællesjorden mindre.

Herved havde ingen Skade undtagen Præsten, som jo ingen Eng havde der paa Stedet. Derfor kunde han heller ikke længere taale at se paa dette aarlige Tyveri.

Ved Hjælp af sin „til enhver Tid naadig befundne Hr. Amtmand von Holstein“ fik Pastor Eichel da ogsaa Byfolkene med til en Deling — den femte — af Fællesgræsgangen derude.

Til den førnævnte Grund kom ogsaa, at det tildels drejede sig om højt mosset Land, som aldrig var pløjet; i tørre Somre gav det slet intet Græs og i vaade Aar intet Græs, der duede. Tildels stod det ogsaa under Vand, naar Sommeren var vaad.

Delingen foregik saa ved en ordentlig Landmaaler, og Præsten fik sin Lod paa 3 forskellige Steder. De to Stykker var paa $3\frac{1}{2}$ og $6\frac{1}{2}$ Demat. Hvor stort det tredje Stykke var, siges ikke nøjagtigt. Man faar heller ikke at

vide, hvor Naboernes Lodder kom til at ligge. Men efter denne Deling maatte hvert Bol kun sende 8 til 9 Stykker Kvæg paa den fælles Græsgang, Præsten altsaa 15-17 Stykker mod hidindtil 35 eller 36. Vilde Pastor Eichel have udlejet alt, hvad der tilfaldt ham ved denne femte Udskiftning, kunde han faa rigelig 40 Kurantdaler derfor i Stedet for, at han før allerhøjest havde faaet 12 Daler i Græspenge. —

Den sjette og sidste Udskiftning oplevede Pastor Georg Eichel ikke, da han døde 70 Aar gammel i Aaret 1766, medens den afsluttende Deling foregik 1779.

Men endnu i 1759 fik han gennemsat, at det endnu resterende Fællesland blev eftermaalt af en Landmaaler, da Præstens Agre i de 37 Aar fra 1722 til 1759 aldrig havde haft deres fulde Bredde, fordi Naboerne Tid efter anden pløjede for nær ind paa dem. Præsten maatte selvfølgelig betale sin dobbelte Andel i Omkostningerne ved Opmaalningen, — til Trods for at han i den nævnte lange Aarrække havde maattet undvære en Del af det Land, der med Rette tilkom ham, nemlig den Del, som de andre havde pløjet ind til deres.

Over den sidste Udskiftning fra 1779 haves en udførlig „Jordbog eller Delingsakte“ med nøjagtige Opmaalinger o. s. v. opstillet af H. Clemmensen, const. Landmaaler i Hostrup. Hustoftene og Bygningspladserne medregnet fik Pastor Friedrich Wilhelm

Eichel (Georg Eichels Søn) ved denne sidste Deling godt 60 Demat, Løjtnant Ehnstedt, Christian Martensen, Degnebolet, Peter Boysen og Enevald Petersen (en Søn af Fogeden Peter Michelsen) hver godt 30 Demat; Kaadnere og Indsiddere fik ialt kun 9 Demat.

Fra denne Deling haves ogsaa et Kort, tegnet af førnævnte Landmaaler. — — Byerne Jejsing, Rørkær og Solderup fulgte Hostrups Eksempel, ja med Hensyn til den

fuldstændige Deling kom disse Byer endog Hostrup i Forkøbet.

At en stor Del af Æren for denne tidlige Udskiftning baade i Hostrup By og Sogn maa tilfalde Pastor Georg Eichel, kan der vel ikke være Tvivl om.

Desværre fik de enkelte Bol deres Jorder stærkt splittet ved den skete Delingsmaade; Følgerne heraf føles endnu og ikke mindst i den nyeste Tid.

Da Kvinderne kom berusede i Kirke.

Meddelt efter Sognepræst Jessens Sognekronike af Cl. Eskildsen.

1679 klager Sognepræst i Udbjerg Johannes Wolff over, at de Koner, der holder deres Kirkegang efter Barnefødsel, i Forvejen er tvunget til at traktere alle Sognets Kvinder, hvad der har til Følge, at disse først kommer i Kirke midt under Prædiken og ofte i beruset Tilstand. Provst Stephan Kenkel i Tønder svarer med følgende Forordning:

„Da der i Udbjerg Sogn har vist sig Uorden med Barselkonernes Kirkegang, saasom at de der, til indbyder alle Koner i hele Sognet, ofte trakterer samme over al Formue og over al Maade med Øl og Brændevin, saa at de bliver berusede og drukne, og derpaa med det saaledes fulde Optog („besoffenes Geschlepp!“) først kommer i Kirke midt under Prædikenen, mange Barselkoner

ogsaa maa udsætte deres Kirkegang i 10, 12 og flere Uger, fordi de ikke er i Stand til at udrede Omkostningerne ved deres Kirkegang, og endnu lignende andre Ting bliver jo længere des værre, men saadant er lige imod al guddommelig og de publicerede høje Landsøvrigheds Anordninger, en Skændsel for hele Sognet, en Forargelse for alle og paa ingen Maade at taale og lide, — saa paalægges herved paa Embedets Vegne alvorligt alle Husfædre og Husmødre i hele Udbjerg Sogn og bydes dem, at de helt afskaffer saadan foromtalte Uorden og derimod fremtidigt

1. lader Barselkonerne holde deres Kirkegang efter 6 Ugers Forløb og genvundne sunde Kræfter,

2. dertil indbyder ikke flere end et eller højst to Par Koner,
3. ikke byder disse nogen Drik,
4. derpaa kommer tidligt i Kirke, senest, naar Epistlen synges fra Alteret.

Enhver Husfader skal, saa ofte der handles herimod, betale 10 Rigsdaler i Bøde, hvorefter enhver haver lydigst sig at rette.

Tønder, den 17. Juni Ao. 1679.
Stephanus Kenkel. D. P.“

Erindringer fra Vinteren 1850.

Af Peter Paulsen Nicolaisen, Løgumkloster.

Da „Svenske Militær“ var i Løgumkloster i Vaabenhvilen, sad der i vor „Pissel“ en Del Skomagere og lavede Fodtøj til Militæret. Nu til Dags kaldes „Pissellen“ jo for Storstuen eller Salen. Belysningen var dengang Talglys. Hver Morgen samledes Soldaterne oppe ved Slottet og sang Morgensange, og derefter var der en, som

talte for dem. Engang i hver Maaned fik vi et nyt Kompagni fra Aabenraa, som afløste det gamle. Alle vi store Drengene var med til Assit, paa Vej til Aabenraa, hvor de gamle drog hen. Navnene paa dem, vi havde i Logi, var saaledes: Kronkvist, Grankvist, Lindkvist, Eg, Marv, Røn og Jarl.

En Sang fra den Tid.

En Vise vil jeg sjunge,
for alle sidste Gang.
Nu skal vi „marchere“
i fremmede Land.
Fra Slægtninge og Venner,
saa mange, som vi kender,
der findes ellers ingen
som sørger efter os.

De mange glade Dage
som Gud har os behaget
med vores Forældre
og Søskend saa kjær
det er jo nu forfalden
det er nu ren afsluttet
nu har vi taget Afsked
og sagt Farvel med dem.

Farvel du lille Norden,
du hilses sidst paa Jorden,
som vi vilde haabe
en Gang at faa at se.
Naar Sværdet blodig blinker,
paa Herren, Gud vi tænker,
han styrer selv vort Rige,
han er selv vort Forsvar.

„Adjø“, Farvel med Eder,
vi gaar til Strids for Eder
for I skal jo leve
i Fred og i Ro.
Snart lyder Krigsmusikken,
den kalder os til Striden;
for Godserne, som ere
i mandelige Strid.

Nogle sønderjydske Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren.

Af Axel Lange og Chr. Seeberg.

Rosen er vel nok Planteverdenens mest beundrede og mest besungne Medlem. Det er dog især Havens Roser — Kulturroserne — med de tætfyldte Blomster og den sødmefyldte Duft, som Digterne priser i deres Vers: Rosen blusser alt i Danas Have! -- Du dejlige Rosenknop, Naturens Mesterstykke! — Jeg ved en dejlig Have, hvor Roser staar i Flor! Du skønne røde Rose! — Skade, Skade, Rosernes Tid er saa kort! o. s. v. Men vi har dog ogsaa talrige Eksempler paa, at den vilde Rose besynges: Skønne September, Hybenpragt paa Gærdet! — Nu blomstrer den vilde Rose! --

Den græske Mytologi lader Rosen blomstre frem, hvor Adonis dræber et Vildsvin, den kristelige Legende derimod lader Rosen fremvokse under Frelserens Kors paa det Sted, hvor hans Blod er dryppet paa Jorden (Du skønne røde Rose, som under Tornekransen sprang!). En anden Legende fortæller, at da Josef og Maria flygtede med Jesusbarnet til Ægypten, hvilede de sig under en Rosenbusk. Maria hængte Barnets Tøj til Tørre paa Busken. Da de paa Hjemvejen atter vendte tilbage til det samme Sted, var alle andre Rosenbuske forlængst bladløse, men denne stod endnu i fuldt Blomsterflor og ud fra dens Blomster og Blade strømmede den herligste Vellugt. (Se under *Prunus* et lignende Forhold). I Eventyret skulde Dronningen blive frugtommeligt med en Dreng, hvis hun spiste en rød Rose og med en Pige, hvis hun spiste en hvid Rose. Rose og Hvidtjørn gror op af de elskendes Grave, thi Rosen er den trofaste Kærligheds skønne Symbol. Den ældste, kendte Rosenstok siges at staa ved Kirken i Hildesheim (Hannover); den skal være plantet for over 1000 Aar siden. Ved Kirker, Borge eller andre Bygninger staar der forskellige Steder i Landet Tjørnebuske, Hylde- eller Rosenbuske, som Konger eller andre høje Personer ved en eller anden given Lejlighed skal binde deres Heste ved. (Ved Agerskov Kirke en Hyld).

Rubus — Klynger. De sønderjydske Hegn er ligesaa vel som de fynske bekendte for deres overdaadige Rigdom paa forskellige Klynger, hvilken Slægt i endnu højere Grad end Rosenslægten er blevet taget under Behandling af Floristerne og er blevet spaltet op i Snesevis af Arter. De varierer i Voksemaade, i Torn- og Haarbeklædning, i Blomsterstandens Form og Fylde, ligesom i Blomsternes og Frugternes Farve. De Arter, der bærer blaaduggede Frugter, især Arten *R. caesius*, Korbær, kaldes ogsaa Blåbær, de andre Arter, der i ældre Tid væsentlig betegnedes som *R. fruticosus*, Brombær, i Sønderjylland udtalt Brambær, betegnes her-nede ogsaa Bræmer og Juper (Als).

Efter Mikkelsdag skal man ikke plukke Brombær, for da har Panden smurt sine Støvler med dem.

Salix – Pil. Nogle af vore Pilearter vokser op til ret anselige Træer, medens andre kun holder sig i Buskform eller endog — som Graaris (se under Hederne) — kan krybe langs henad Jorden. Naturligt vildtvoksende er kun ret faa Arter, men talrige er indførte som Kulturplanter og er blevet dyrket til Anvendelse i Kurvebinderiet eller er blevet plantet paa Diger og i Hegn, hvor de, takket være deres raske Vækst, hurtig har kunnet danne Læ, samt levere Materiale til Fletning af Risgærder og herfra har de videre bredt sig, har bastarderet sig og findes nu i mange Former. Blandt de større Pilearter skal nævnes *S. alba*, Hvid-Pil eller Sølv-Pil og *S. fragilis*, Skør-Pil i Sønderjylland kaldet Brøkpil, der i Modsætning til andre Pilearter har overordentlig skøre Grene. Endvidere maa nævnes *S. caprea*, Selje-Pil eller Skov-Pil, den kaldes her i Landsdelen Siller eller Seller. Af andre Pil skal nævnes *S. cinerea*, Graa-Pil, som ogsaa af og til benævnes Siller, *S. aurita*, Øre-Pil, *S. purpurea*, Purpur-Pil og *S. viminalis*, Baand-Pil; denne sidste kaldes ved Haderslev Korre-Pil, d. v. s. Kurve-Pil. I øvrigt betegnes de fleste Pil ogsaa som Vidie, hvilket dialektisk bliver til Vidder, Vilger og Vie; de smidige Kviste kaldes Vånd eller Vænder. Blomsterraklerne kaldes navnlig inden Udspringet, naar man ser dem som smaa silkebløde Fugleunger titte frem af Svøbet, for Gæslinger, og Træet kaldes i Overensstemmelse hermed Gæslingetræ. Af andre Navne for Raklerne kan nævnes Busser, Musser og Mos. For enkelte Pilearters Vedkommende træffer man Navnet Laveler og Abelie.

Naar Knopperne paa Pilen først springer ud i Spidsen af Træet, skal man saa tidligt, kommer de først inde ved Stammen, skal man saa sent og kommer de endelig først paa Midten, skal man vælge en Mellemtid til Saaning af Vaarsæden. Under en Pil plejer Ellefolkene at have Nedgangen til deres Bolig. Syge Børn skal, for at blive raske, puttes gennem en spaltet Pilegren eller gennem en Ring af stjaalne Pilekviste. At slaa tre Knuder efter Solnedgang paa en Pilekvist skærmer mod Feber. Man siger ogsaa at: „Smertende Tand skal stikkes til Blods med en Pilepind“ og „Hven der haarer (hader) Hyld å planter Pil, han får hverken Ro eller Hviil“.

Sambucus nigra — Almindelig Hyld eller slet og ret Hyld er saare almindelig i Hegnene, og den breder sig ved Fuglenes Hjælp mere og mere. Det er ret Højsommerens blomstrende Busk eller Træ; for naar den faar Lov at staa urørt og ikke skades af Stormen, kan den vokse op til et Træ; som fylder Sommernatten med sin ejendommelige, noget kvalmende Duft, mens de store, hvide Blomsterstande lyser ud over den fyldige Bladkrone. Hyldens Ved er ejendommelig derved, at det er stærk marvfyldt, dette har givet Anledning til Fremstilling af vore gamle Kendinge

fra Barndommens Dage Hyldefløjten og Hyldebøssen. Marven, der finder forskellig Anvendelse i Industrien og Teknikken, kaldes i Sønderjylland Perk, Pirk og Peddik.

Naar Hylden blomstrer om Vinteren, hvilket dog aldrig sker, varsler det Død. En Hyld, der skyder op under Sylden af et Hus, betyder Held, men naar en Hyld skygger for Sovekammervinduet, bliver der ingen vel-skabte Børn født i Huset. Naar Bladene er saa store, at de kan dække et Øje, maa Middagssøvnen tage sin Begyndelse. Der er forøvrigt ellers næppe en eneste Plante, der før i Tiden har været saa meget anvendt i Folkemedicinen som netop Hylden. Hyldebærssuppe eller Hyldethe, Afkog af de tørrede Blomsterstande, er endnu meget anvendt som sveddrivende Middel. Afkog af Barken paa nedadvoksende Hyldegrene er Afføringsmiddel, af opadvoksende Grene Brækmiddel og af vandret voksende Svedemiddel. Har man Koldfeber, skal man gaa til Hylden og sige:

„Her kommer a mæ mi Koold te dæ,
komm do så mæ mi Sundhed te mæ“.

Sorbus aucuparia — Almindelig Røn. Rønnen er et af vore allermost iøjnefaldende Træer i Skovbrynene og Hegnene i hvert Fald i Efteraarstiden, naar den staar klædt med de store Klynger af røde Frugter. Vel er Bærrerne sure; men dog ikke mere paafaldende end mange andre Buske og Træers Bær. Talemaaden „De er sure“, sagde Ræven under Rønnebærrerne, de hang ham for højt“, skal jo ogsaa kun forstaas figurligt — man lader, som om man ikke bryder sig om det uopnaaelige og omtaler det, som om det ikke var Umagen værd at stræbe efter — der kunde derfor godt have været valgt en anden Plante i Stedet for Rønnen. Naar Loddet er faldet paa Rønnen, har dette sin Forklaring deri, at Bogstavrimet skal bevares i Ordsproget; i Frankrig bruger man Vindrueerne (raisins) som Skive for Rævens (renard) Bemærkning, det vilde ikke have givet Klang i Talemaaden, om vi havde sagt: Ræven under Vindrueerne.

Fuglene spiser Bærrerne, saa snart de er modne, og Træet kaldes da ogsaa Fuglebærtræ ligesom Bærrerne kaldes Fuglebær, her i Sønderjylland udtalt Fowlbær. Med Henblik paa, at Dagene kortnes, naar Rønnebærrerne modnes, har man Talemaaden „Rønnebær røø er æ Mirresøwn øø“. (Se under Tanacetum et lign. Forhold).

Ved Heksekunster kan alle Plove standses, undtagen dem, der er Røn i. St. Hansaften skal der sættes Kviste eller Kors af Røn over alle Dørene, for at hindre Heksene i at gøre Fortræd. Et Rønnekors over Sengen værner mod Mord. Om Foraaret skal Kærne have Rønnebærblade, saa kan de ikke forgøres paa Marken. Naar Hoppen ikke vil modtage Hesten, skal man give den tre Slag af en Rønnebærpisk over Krydset. Et Stykke Røn syet ind i Bukselinningen skærmer mod onde Øjne. Kærnestaven skal være af Røn, ellers faar man ingen Smør, man kan ogsaa nøjes med

en Splint af Røn eller Hyld i Enden af Staven. Bruges Rønnens Ved. til Ild, volder det tit Ufred.

Hans Adolph Brorsons Stamfædre.

Paa Grundlag af Pastor Jørgensens Sognekrønike bearbejdet af Cornelius Schmidt, Drenghsted.

Iver Persen ejede 2 Gaarde i Drenghsted, der begge senere i flere Led var i Familiens Eje. Desuden er der meget, der taler for, at den Gaard, som senere ejedes af Peter Jensen, ogsaa har hørt sammen med de andre to. Jorden fra disse tre Gaarde ligger endnu sammen, saa det ser ud til, at de oprindelig har dannet en Gaard, der senere er blevet delt. Gaardene, der 1494 hørte ind under Riberhus, og alle 3 er oprindelige Helgaarde, betegnes i det efterfølgende som Nr. 1, 2, 3.

Per Ifversen fik 1494 Gaardene 1 og 2 efter Faderen. Hans Broder Anders Iversen ejede vistnok Gaard Nr. 3.

Broder Petersen, Søn af Per Iversen, fik Gaardene 1 og 2 i 1518.

Jens Brodersen ejede 1538 en halv Gaard af Faderens (Nr. 2) og en halv af Svigerfaderens (Nr. 3). Senere fik han hele Svigerfaderens Gaard, saa han ejede 1½ hele Bol. Han var altsaa gift med en Datter eller Sønnedatter af Anders Iversen.

Peter Jensen fik 1577 Gaard Nr. 3 i Fæste efter Faderen Jens Brodersen. Han var gift med Kjersten Andersdatter, der døde 1663, 73 Aar gammel. Hun betegnes som „en god og gudfrygtig Dannekvinde“. Peter Jensen selv kaldes „en stille og sagtmodig Mand“.

Broder Petersen, Peter Jensens Søn, er født paa Gaard Nr. 3 i Aaret 1620. Han blev senere Sognepræst i Randerup. Broder Petersen var gift med Ellen Hansdatter, f. 1623, Datter af Bolsmand Hans Jensen i Harris.

Broder Brodersen, Søn af Broder Petersen, blev sin Faders Efterfølger som Præst i Randerup. Han var gift med Cathrine Margrethe, en Datter af Godsforvalter Nicolaj Clausen d. Æ. paa Trøjborg. Deres Sønner var „det rare Kløverblad fra Randerup“:

Hans Adolph Brorson, Præst i Randerup og Tønder, senere Biskop i Ribe,

Nikolaj Brorson, Præst i Bedsted, senere ved Nikolajkirken i Kbhv.

Broder Brorson, Præst i Mjolden, senere Biskop i Aalborg.

* * *

Som det ses af denne Række, er Hans Adolph Brorsons Slægt paa fædrene og mødrene Side rodfæstet i Vestslesvig. I Drenghsted i Døstrup Sogn har mindst fem Slægtled siddet som Landmænd.

Af de tre Slægtsgaarde er Nr. 1 endnu samlet. Den ejes f. T. af Cornelius Schmidt. Gaarden Nr. 2 er fuldstændig udstykket, men ret gamle Bygninger er bevarede. De ejes af Hans Jacobsen, men drives med andre Jorder. Gaarden Nr. 3 er ogsaa udstykket. Den ejes af Peter Feddersen. De tre Gaarde har tilsammen omfattet omved 500 Tdr. Jord.

Sæd og Skik i Emmerske.

Gammeldags Sparsommelighed.

Den gode gamle Sparsommelighed har holdt sig i Emmerske indtil vore Dage. Jeg har endnu kendt fire Brødre, der, naar de i Tønder kom ind i Værtshuset, købte sig een Snaps. De drak saa efter Tur af den, og den sidste sagde endnu „Ah!“ — Det kunde endnu give et lille „Røvt“. — Naturligvis glemte de ikke at stoppe deres Pibe gratis af Kromandens Tobaksdaase.

Rugmelsgrøden.

Den gamle Rugmelsgrød har holdt sig her i Emmerske indtil vore Dage, rigtignok ikke som daglig Ret. Rugmelet strøedes gennem et „Dørsild“ i den kogende Mælk, medens man, for at det ikke skulde give Klumper, rørte flittigt rundt med en „Melgrødsstik“. Dette var en sædvanlig Træpind, delt i to paa Enden. Til at dyppe Melgrøden i, kogtes Øl, hvori man kom lidt Brød for at tage noget af den skarpe Smag og for at spare paa Sukkeret, desuden Sukker og lidt Fløde, somme Tider ogsaa lidt Brændevin.

Før kogtes Melgrøden i Høsttiden om Morgenen paa Gaardene og blev saa bragt ud paa Engene til Folkene.

Skeen ved Bjælken.

I 1901 døde i Emmerske en Gaardmand, der holdt meget paa de gamle Skikke. Han havde endnu til sin Dødsdag sin Spiseske siddende ved Bjælken. Han forlangte ogsaa at blive kørt til Kirkegaardene i Tønder i en Arbejdsvogn som Protest mod den nymodens Ligvogn.

Pers Awten.

I vore Drengaar tændtes baade i Emmerske, Rørkær og Jejsing endnu Blus paa Pers Aften (21. Februar). Vi kaldte det i Emmerske ogsaa at „svie Vinteren af Byen“. Det foregik som skildret fra Sæd i „Sønderjydske Maanedsskrift“ II, 53 ff.

M. S.

SAMPLEREN.

Da Havnbjerg Sogn skulde nedlægges. I 1834 kom Provst Ebbesen i Svenstrup engang til at forrette en Begravelse i Hagenbjærg under Vakancen der. Han blev indbudt til Begravelsen i Bondegaarden, og hen paa Eftermiddagen fik han en Del af de tilstedeværende Sognemænd forsamlede omkring sig oppe i Storstuen, hvor han vidtløftig begyndte at fremsætte og udvikle for dem den Plan, som han i den sidste Tid gik svanger med: at nedlægge Hagenbjærg Sognekald, sælge Jordtilliggende og Præstegaarden og anvende den indvundne Kapital til Fordel for Nørreherreds Skolevæsen. Sognepræsterne i Svenstrup og Oksbøl skulde skiftevis forrette Gudstjenesten i Hagenbjærg Kirke og derfor oppebære Offer og Accidenser. Byerne Ø. for Kirken skulde i alle ministerielle Forretninger henvende sig til Præsten i Svenstrup, de andre V. for Kirken til Præsten i Oksbøl. Provst Ebbesen havde i mange Aar haft denne Plan for Øje og desangaaende indgivet et Forslag til Regeringen, han havde ogsaa en Gang under Pastor Meyers Sygdom udviklet Sagen for ham. Men da denne hørte den, blev han vred og ytrede: „Er Du gal?“ vendte sig om i Sengen og tilføjede: „Jeg vil ikke se den Karl!“ Han kom nu ogsaa frem med Sagen ved Begravelsesgildet for de forsamlede Sognemænd, for om muligt at vinde dem for Sagen. Men da de hørte, hvorom Talen var, gik de efterhaanden alle ud af Stuen, den ene efter den anden. Kun Værten Peter Bonde blev til sidst alene tilbage med Provsten, vel af Høflighed mod sin Gæst. Der kom intet ud af det hele, Forslaget blev fyndigt og bidende afvist af Biskop Tetens. —

Chr. Knudsen, Hagenbjærg, (1857)

Fem Bindebreve.

Ved A. Bjerrum, p. t. Gånsager

I.

Hør nu, min søde Ven:
 jeg skriver til dig saa,
 du kan mig nok forstaa,
 hvad jeg nu sigter til:
 at jeg dig binde vil.
 Et Bindebrev i Dag
 jeg til dig monne sende;
 jeg beder, du det tag,
 saa skal du se og kjende,
 at jeg dig bundet har;
 dog ej med Baand og Snor,
 ej heller med Silketraad;
 jeg binder dig derimod
 med en Gaade her saa stor,
 som jeg nu vil begynde:
 „Jeg regnes udi fire Led,
 „mit Hoved tusind tegner,
 „min Rump' paa sit sædvanlig Sted
 „femhundrede man regner.
 „Naar Hovedet mig tages fra,
 „kan jeg i Vandet flyde:
 „om rumpeløs jeg sidde maa,
 „kan Hestehalsen pryde;
 „hvis tredje Led tages fra mig,
 „saa kan hver Mand mig æde,
 „men naar jeg staves kunstelig,
 „kan Fisk udi mig træde.
 „Men naar jeg hel og holden er,
 „med Hoved, Krop og Hale,
 „for Guldet Piger har mig kjær,
 „jeg kan dem bedst husvale“.
 Dersom du ej det opgjætte kan med

Ære

inden Søndag Morgen, saa maa du
 bunden være,
 saa skal du vist engang et Gjæste-
 bud mig give

af Mad og Øl og Vin,
 hvorpaa jeg Vennen min
 kan byde med til Gjæst;
 men du skal sidde mig næst.
 Saa vil vi holde os
 ret muntre, fro og glade
 og byde dennem Trods,
 som os derfor vil hade,
 og holde os honnet,

vi synge vil om det
og drikke Skaalen din
i Kaffe og i Vin.
Jeg derpaa strax nu vil
mit Bindebrev afbryde.
Jeg er din hulde Ven,
og du er min igjen,
saa er vi begge to
fornøjet, glad og fro.

—

II.

Da det er Tamperdag i Dag,
saa fik vi ret i Sinde,
at vi dig vilde binde.
Vi binder dig hverken med Baaend
eller Bast,
men med tvende Spørgsmaal, som
dig holder fast,
som Dalila holdt Samson fast.
Kan du for sandt os tyde ud,
hvor mange Stjerner paa Himlen er,
og hvor mange Draaber Vand Havet
bær,
saa vil vi fri dig give.
Men naar du ikke kan sige det,
saa skal du bunden blive.
Bunden er du, og bunden skal du
være,
indtil du løser dig med Ære.
Vi haaber, du gør os en lystig Dag,
som os alle kan være til Behag,
med Kaffe og Puns og Kage,
som os alle kan godt smage.
Naar du det gør, som vi begær,
saa vil vi lade dig fri vær'.

—

III.

Det følgende Bindebrev gør ved
første Øjekast Indtryk af at være et
Brudstykke, idet de første Linier
synes at danne Fortsættelsen af en
Indledning, som er gaaet tabt. Men
en saadan har næppe nogen Sinde
eksisteret. Bindningen skete nem-
lig paa den Maade, at man ved en
eller anden List fik narret den, der
skulde bindes, til at tage imod Bre-
vet: i det Øjeblik, han stod med
Bindebrevet i Haanden, var han
bunden. Tanken i Begyndelsesstro-

fen knytter sig da direkte til denne
Situation.

Da vi nu snild har bunden Dig, vil
vi bede, Du vil stræbe
her at gjøre Dig frie og at løse Dig
med Ære;
kunde det kun skee i Dag, var det
os til stor Behag,
vi med Godhed staaer jo rede, naar
til Bal Du os vil bede.
Vælg Dig snarlig nu en Brud, som
Dig rigtig kan behage
som forsøde kan Dit Liv og for-
milde Dine Dage;
thi Du husker jo vel paa, hvad der
bydes alle Dage:
Verden Du formere maa, det jo
Præst og Degn behager.
Gid Du snarlig fæste Boe, byd Din
Brud derind at træde,
hun med rene Hjertens Glæde vil
og tage derimod.
Ja først nyde kan I Livet, da først
der Opmuntring er,
da først Glæden bliver givet i sin
fulde Kjærlighed.
Nu til Slutning vil vi ønske, at Du
længe leve maae
her blandt Dine gode Venner, som
vist og er Din Attraae,
ingen Sorrhig Dig maa nøde, ingen
Sygdom trykke ned,
men der over Dig maa svæve denne
rene lyse Fred.

—

IV.

Ved Anders Pauelsen Bjerrum, Mølbye.

I Dag jeg sidder allerbedst med
mine Tanker hjemme,
det rinder mig i Tanker her, hvad
jeg i Nat mon drømme.
Jeg drømte, at jeg saa en Hjort,
som listelig sig sniger
imellem Buskene saa kort og æng-
stelig mon kige.

Jeg tænkte da nu her: ha ha, her
gaaer den Hjort ret lige,
som jeg i Sinde haver nu saa snil-
delig at gribe.

I Dag det er din Fødselsdag, vi
binde dig med Ære,

af Hjertet vil vi alle her dig høilig
gratulere.

Et lidet Spørgsmaal og vi vil vor
Ven med Ære gjøre:
Hvem du høitideligen vil som din
Brud til Kirken føre,
Hvormangen Stjerner er der til Tal
paa Himlens Firmamente,
Hvormangen Kys du give skal til
Kjærlighedens Rente.

Naar du besvare kan os det, har
du din Frihed vunden,
men ellers vi dig sige kan, du
snildelig er bunden.
Du noget let dig løse kan, naar du
et Bal andretter
og dertil smukt indbyder dem, hvis
Navne her vi setter.

See, kjære Ven, du fyldt nu er dit
syv og tyvens Aar.
Der ingen Mennesker jo veed, hvad
Fremtid for os spaaer.
Men Herren vi nu bede vil, at han
vil dig bevare
fra Nød og Fristelse især fra Sjæl
og Legems Skade.

—
V.

Snare- og Binde-Brev.
Hvad nu, Anne! hvor gik det til,
hvi lod du dig dog narre?
Du er jo ellers altid snild
og ved dig vel at vare.

Nu ser du, det er ej saa let
at vogte sig for Rænker!
Naar man kuns bruger Tiden ret,
da sees de, før du tænker!

Da du i Morges reiste dig,
du dig vist selv indbilde:
I Dag skal jeg vel vogte mig.
Men nu er det for silde!
(efter Ønske).

Om Morgen man ikke veed,
hvad inden Aften hendes (Nei!) —
men Dagen giver os Besked,
hvorledes samme endes.

Nu spot ei de Andre, som
forhen er bleven bunden,
men tænk dig selv kun lidet om,
da du er overvunden!!

Imidlertid lav dig kun til
et lystigt Løsegilde (Jaja!),
og tænk kun ikke, at vi vil
den hele Leg forspilde (Nejne!)

Høilystig! jeg har vundet,
Anne, du er bunden! (Til Lykke!)

Til Slutning jeg nu spørge vil,
hvortlænge det skal vare,
før du dine Øjne lukker til
og bort med Døden farer?

Kan du det Spørgsmaal mig besvare,
da er du løst af denne Snare.
— Ja! men det har vel ingen Fare. —

Forbindtligst — Venskabeligst.
Mit Navn det staaer med Prikker,
du kjender mig vist ikke.

.....

—
**Skarpretter, Kromand og
Læge.** Søndag Esto mihi 1699
begravedes paa Ubjerg Kirkegaard
Hans Gottfried Geltzer, „som tilforn
var Skarpretter i Tønder, senere
bosatte sig i Sæd, hvor han opholdt
sig som Kromand og Læge, gammel
65 Aar“.

Efterkommere af denne Skarp-
retter, Kromand og Læge har i flere
Led boet i Sæd.

Cl. Eskildsen.

—
Et Forvarsel. Det var Senge-
tid Den gamle Kone stod ved
Bilæggerovnen og varmede sig,
inden hun skulde i Seng. Da blev
hun saa underlig fraværende. Man-
den kaldte paa hende flere Gange,
inden hun svarede. „Hvorfor sva-
rer du ikke?“ spurgte han til sidst
højt. Da kom Konen ligesom til
sig selv. „Det var dog et underligt
Syn“, sagde hun, „jeg saa et Lightog
køre her forbi. Der var spændt en
brun og en skimlet Hest for Lig-

vognen; jeg kendte alle Folkene, de kom her fra Nabogaarden“ (hvor just en gammel Mand, Jesper, laa syg). „Aa Snak“, sagde Manden, „du ved jo da, at de har kun to brune Heste og ingen Skimmel“ „Jeg saa nu en brun og en skimlet Hest for Ligvognen“, sagde Konen bestemt, „og det skal ogsaa nok komme til at passe“.

Nogle Uger senere døde den gamle Jesper i Nabogaarden. Det traf imidlertid ind med meget haardt Vintervejr paa Begravelsesdagen, og et Køretøj med to Skimler øster fra maatte give op undervejs, det kunde ikke køre igennem. Manden red da paa den ene Skimmel til Begravelsen i Rends. Da Ligtoget skulde af Sted til Kirken, var den ene af Gaardens to brune Heste imidlertid bleven syg af Kolik, saa at den ikke kunde gaa for Ligvognen. Den Mand, der var kommen ridende paa den skimlede Hest, tilbød da sin Skimmel, og den blev da spændt for Ligvognen sammen med den brune. Saaledes kom der da en brun og en skimlet Hest for gamle Jespers Ligvogn, saadan som den gamle Kone havde set det

Fortalt af Chr. Hansen (Højst) i Rends.
Ved H. C. Hummeluhre.

Folketro om Børn. Endnu før Barnet er født, bestemmer Forældrene, hvad det skal hedde, saa man straks kan nævne det ved Navn, ellers er det ikke et ægte Barn.

En Moder maa ikke gaa ind i et fremmed Hus, før Barnet er døbt og hun selv har holdt Kirkegang, for ellers bliver Barnet ulykkeligt.

Naar et Barn første Gang tages med i Byen, skal det have et Æg af de fremmede, saa vil det aldrig komme til at lide Mangel.

Den, der giver til Børn, faar aldrig tomt Spisekammer.

N. P. Jønsen, Solderup.

Folketro om Husdyr. En Hund maa aldrig blive over 12 Aar gammel, thi ellers tærer den paa Mandens Alder. Naar Hunden æder Græs, faar vi Regn. Naar Hunden lader Halen slæbe langs med Jorden, faar vi Blæst.

H. P. Schau, Udbjerg.

En Kvej a en Kvej,
den skal en drej,
er den osse it stør' end en Mus,
må en it lad en kom a æ Hus.

Arnold Knudsen, Bylderup.

Klog Præst. Der var en gammel Præst i Hagenbjerg, som kunde ligge i Sengen og binde Tyve til et Æbletræ. Han kunde ogsaa mane, og han havde manet en Synder ned i Lønsyg, en Grav af det Navn.

C. Knudsen, Lysholm (1857).

To gamle Præstebrødre mødes. Der var to gamle Præster paa Als, der var Brødre og hed Nicolaus og Petrus Conradi. Den ene var Præst i Igen og den anden ved Lysabild Kirke. Man fortæller, at de plejede hver Uge at mødes i Gammelgaards Distrikt ned ad efter Majledet. Skiftevis tog de en Kurv med sig, der indeholdt baade Mad og Drikke, de udbredte den Dug paa en stor Sten, som man endnu i forrige Aarhundrede viste, og holdt derpaa deres Maaltid.

C. Knudsen, Lysholm (1857).

Gravhøj med Konge. I Vermines og Gammelgaards Mark ligger flere Høje. Af dem fører en Navn: „Kongens Høj“. Heri ligger en Kong Nidding, som boede her og kom i Strid med en fremmed Konge, hvorved han faldt og blev her lagt i Høj. --

C. Knudsen, Lysholm (1857).

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

Tønder

Telefon 141

Bog- og Akcidenstrykkeri
Formularlager - Bogbinderi

Et Eksempplar af
Vahl og Hat: Jorden og Menne-
skelivet 1-4. heftet

sælges til betydelig nedsat Pris,
da første Bind er opskaaet.

Hans Beck's Boghandel
Tønder.

Johs. Paulsen Schmidt's Boghandel, Tønder
Vestergade 67

Telefon 261

Stort Udvalg i Skønlitteratur, Fylde-
penne, Æskepost, billige franske
Raderinger og Lædervarer.

Hurtig

og præcis Besørgelse af alt indenfor Bog-, Kunst og Musik-Branchen
fra Indland og Udland.

I VESTSLESVIG

bør man læse

VESTKYSTEN.

Indmeld Dem i
«historisk Samfund for Sønderjylland»

Bil-

Traktor — Motor — Maskin

Smøre-

Olier

Fedt, Vognsførelse, Gear-
kasseolie og Drivremme

kun Ima Kvaliteter

CARL BORCH

Tønder

Telf. 44

V. J. LUND

Bogbinderi og
Protokolfabrik

TØNDER

Østergade 40

Over Gaarden

Alt Bogbinderarbejde
udføres hurtigt og solidt.

**LYS & KRAFT
RADIO**

VESTERGADE 17 TLF. 378

N. PICULELL

Forlang Tilbud fra
J. B. Jepsen, Tønder
Piano- bygger
Pianoer, Hus-Orgler, Noder, Grammofoner